

354. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1947. október 29.)

Miniszter Úr f. évi augusztus hó 13-án kelt, más úton küldött rendeletében felhatalmazott arra, hogy a Lisszabonban levő Hell gépet Párizsba hozassam.

Tisztelettel jelentem, hogy a gépnek Lisszabonból való elhozatalával dr. Szakasits György I. o. követségi tanácsost bízam meg.

Nevezett részére elszámolandó útielőleg fejében 15 000 fr. frank folyósított, amely összeg a pénztári napló 114. tételszáma alatt számoltatott el.¹

MOL XIX-J-30-a 22. doboz (fogalmazvány)

¹ Arról a rádió adó-vevő készülékről van szó, melyen a háború alatt Wodianer lisszaboni követ bizalmas értesüléseket válthatott, illetve közvetíthetett a Külügyminisztériummal. Az irat mellett fekszik egy Károlyi által aláírt, de el nem küldött november 6-i jelentés, melyben közli, hogy Szakasits november 9-én indul Lisszabonba. Ehelyett Károlyi november 10-én a következő jelentést tette:

„Utalással f. évi október hó 29-én 191/biz.1947 szám alatt kelt felterjesztésemre tisztelettel jelentem, hogy dr. Szakasits György I. o. követségi tanácsos november hó 9-én elutazott Lisszabonba.

Nevezett részére 15 000 fr. frank és 380 USA-dollár további elszámolandó útielőleg folyósított, amely összegek a pénztári napló 131. tételszáma alatt kiadásba helyezettek.”

Szakasits a megbízatást elvégezte.

355. AZ SZDP VEZETŐSÉGÉNEK TÁVIRATA KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Budapest, 1947. október 30.)

Ezerkilencszáztizennyolc október harmincegyedikének évfordulóján a Szociáldemokrata Párt vezetősége a magyar szocialista dolgozók nevében őszinte szeretettel és nagyrabecsüléssel küldi harcos üdvözlét az őszirózsás forradalom zászlóbontójának, Károlyi Mihálynak.¹

PIL 283. f. 12/46. ó. e. (fogalmazvány)

¹ Az üdvözlő táviratot a pártvezetőség a *Népszavában* publikálta.

356. BÖHM VILMOS KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Stockholm, 1947. október 31.)

Kedves Elnök Uram!

Még augusztus 26-án voltál szíves és megtiszteltél leveleddel, amelyet Budapesten vettem kézhez. A választások előtt álltam néhány nappal, közben lezajlottak a választások és még több munka szakadt rám, minderről, azt hiszem, a lapokból értesültél.

Szeptember közepén utaztam el Budapestről, Londonban találkoztam Vámbéryval, és szeptember végén érkeztem ide. Fáradtan, betegen, alig tudtam munkámat elvégezni, de büntetlenül mindezt nem lehet folytatni, és ennek a következménye volt, hogy október első harmadában ágynak estem, és most már harmadik hete beteg vagyok, és csak különös alkalmakkor 1-2 órára enged az orvos felkelni. Azt hiszem azonban, hogy rövidesen mégis csak véglegesen talpra állok.

Ami mármost leveled tartalmát illeti, azt hiszem, hogy ez már mind tárgytalan. Úgy érzem, hogy a személyi kérdéseket sikerült elintézned. Hogy Vámbéry hogyan intézte el a maga ügyeit, azt e pillanatban nem is tudom, mert elválásunk óta semmiféle értesítést

tőle nem kaptam. Azt hiszem, ő is annyira tele van munkával, hogy nem ér rá mindazt végrehajtani, amiben megegyeztünk, illetve, hogy egymást informáljuk. Kétségtelen, hogy ugyanez áll Reád nézve is.

Ami mármost a magyar politikai viszonyokat illeti, ami bizonyára Téged is és engem is a legjobban érdekel, valahogyan úgy érzem, hogy a dolgok nem tudnak rendbejönni. A legnagyobb baj a két munkáspárt között van, nem is szólva arról, hogy a mi pártunkon belül sem tud az egység helyreállni.

A szociáldemokrata párton belül nem annyira elvi ellentétek állnak fön, mint inkább személyi problémák nehezítik meg az egység helyreállítását. Féltekenység, kicsinyesség és valóban nagyvonalú és nagystílu politikusok hiánya okozza a sok bajt. Ebben a tekintetben a másik párt sokkal jobb helyzetben van. Én a magam részéről igyekeztem írásban rámutatni azokra a bajokra, amelyeket a legutóbbi hét heti és azelőtti tapasztalataim alapján észleltem. Közel két esztendő alatt most már ötödször voltam Budapesten, alaposan ismerem a viszonyokat. Állandóan azt hangoztatták, hogy megrongált egészségi állapotomra való tekintettel tulajdonképpen azt várják tőlem, hogy ún. bölcs tanácsadója legyek a pártnak, és állandóan azt kell tapasztalnom, hogy nagyon szívesen fogadják tanácsaimat abban az esetben, ha a tanács egyezik az illetőnek vagy illetőknek felfogásával. Ha nem egyezik, akkor a bölcsesség szertefoszlik, és akkor azt cselekszik, amit jónak látnak. Általában úgy ítélem meg a politikai helyzetet, hogy nem túlságosan az ország érdekeit és szempontjait veszik figyelembe, hanem dühödten grasszál a rossz értelemben vett pártérdek. Abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy ezt valamennyi párt-ra vonatkoztatom, és nem csak a többi pártokra, kivéve a magam pártját. Beleértem a szociáldemokratákat is. Nem is tartanám olyan nagy bajnak a pártérdekek figyelembevételét. De viszont elvész az ország érdeke, ha csak pártérdekeket tartunk szem előtt. Te bizonyára ugyanolyan figyelemmel kíséred a sajtót, mint jómagam. Bizonyára megállapítod ugyanazt, amit én állapítottam meg, hogy a derék magyar polgár végeredményben nem tudja, kinek és mit higgyen el. A legkisebb dologtól a legnagyobb sikerig minden párt magának vindikálja a kezdeményezést és a siker elérését. Erre a derék magyar paraszt, munkás és demokratikus értelmiségi ember két év után azt kell hogy mondja, miszerint úgy látszik, hogy egyik lapnak és egyik pártnak sincs igaza, ami végeredményben a demokrácia krízisét jelenti. Nem hisznek senkiben, nem hisznek semmiben. Ezt tartom én katasztrófának, és hozzá még valamit; aki figyelemmel olvassa a lapokat és az elhangzott szónoklatokat, annak azt kell látnia, hogy az egész ország tulajdonképpen ellenzékben van. A kormányzó pártok és a kormányzó párt lapjai ellenzéki cikkeket írnak egymás ellen, a kormányzat ellen és ennek a következménye, hogy szépen lassan az egész ország ellenzéki hadállásba kerül. A választások következtében 40%-a a választóknak szavazott ellenzéki pártokra. Te tudod, Elnök Uram, hogy én kezdettől fogva nem voltam elragadtatva a választások kiírásától, de ha már elrendelték a választásokat, némileg okosabban is lehetett volna csinálni. Végül senki sem veheti tőlünk rossz néven, ha mi kiirtjuk a választói listákból a fasisztákat és a nácikat. Ausztriában az angolok és amerikaiak hozzájárultak ahhoz, sőt követelték, hogy a nácikat fosszák meg politikai jogaik gyakorlásától. Több mint 500 000 náci irtottak így ki a választói listákból. Remélem, hogy amit Ausztriában követelnek az angolok és amerikaiak, ugyanehhez nekünk is van jogunk. De viszont nem túlságos bölcsesség tőlünk, ha bent hagyjuk a nácikat, a horthystákat, a fasisztákat, Pfeifferéket, Slachta Margitot és Barankovicsnak egy nagy sleppjét, azonfelül még további fasisztákat, ezzel szemben kiirtjuk ostoba módon a demokratikus választók tekintélyes rétegét.

Ezen a ponton látom én a nagy hibát, amelyet elkövettünk. A kék cédula az egy kis epizód, nincs túlságosan nagy jelentősége. A hibát ott követtük el, amit előzően írtam.

Már most természetesen felvetődik a kérdés, „Was nun?”¹ Erre rendkívül nehéz a válaszadás. A Szociáldemokrata Párt pártválasztmánya elfogadott egy határozati javaslatot, Bánt megette helyettes főtítkárnak, nem hiszem azonban, hogy határozati javaslatokkal és egy-egy ilyen intézkedéssel meg lehet menteni a helyzetet. Okos politikára volna szükség, amely a munkáspártok együttműködését élő valósággá teszi. A munkáspártok együttműködése nélkül elvész a magyar demokrácia. És okos politikával, nem pedig hangzatos jelszavakkal bele kell plántálni a lelkekbe a Szovjetunió felé való orientálódást. Ha ezt nem tudjuk elérni, szintén katasztrófába döntjük ezt a sokat szenvedett magyar népet, és nem szabad elfeledkezni arról, hogy jogosulatlanul és ostobán minden hibát, amit a magyar belpolitika elkövet, a belföldön és a külföldön a Szovjetunió nyakába varrják. Nekünk, a magyar külképviseletnek az volna a legfőbb hivatása, hogy ez ellen a tévhit ellen harcoljunk. Nem vagyok hajlandó magyar belpolitikusok ügyetlenségéért megengedni azt, hogy a Szovjetuniót támadják. Ellenkezőleg, nekünk rá kell mutatnunk saját tapasztalataink alapján arra, hogy a Szovjetunió igen gyakran helytelenítette ezeket az ostobaságokat és túlzásokat, amelyeket magyar belpolitikusok elkövettek.

Kedves Elnök Uram, nem untatlak tovább politikai fejtegetésekkel. Köszönöm kedves „parancsod”-at, és igyekszem magam ehhez tartani. Remélem, hogy előbb-utóbb mégis alkalmunk lesz találkozni, és személyesen bizonyára alaposabban fejthetjük ki nézeteinket. Addig is nagyon jó volna a levélbeli érintkezést fenntartani. Megígérem, hogy megjavulok, és legközelebbi leveleidre a leggyorsabban válaszolok.

A legszívélyesebben üdvözl, Elnöknő kezeit csókolom

PIL 939. f. 28. ó. e. (másodpéldány)

¹ „Most mi legyen?” (német)

357. P. KÁROLYI ERZSÉBET KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Bayrisch Zell, 1947. november 3.)

Édes Mingukám!¹

Tegnapelőtt nagy meglepetésem s' öröömre egyszerre 3 csomag kitűnő élelmiszert kaptam Svédországból, a *maga megbízásából*, jó testvérem. Nem is mondhatom, mily hálás vagyok érte, és mennyire meghatott jóságos gondoskodása! Valóban jókor jött ez a nagy ajándék, amely megszabadított nagy gondtól, most egy időre el vagyok látva, sőt szegény kis Gotthard unokámnak is juttathatok olyanból, amit különben nem kaphat, pedig annyira szüksége van rá. Ez a szegény gyermek most ismét lábát törte és 8 hétre megint gipszben fekszik! Az élelmezés pedig mind soványabb és silányabb lesz itt. Újabb bajunk pedig, hogy a nagy szárazság, vízhiány következtében a villanyos áram oly gyengén működik, hogy alig lehet vele főzni, és naponta sok óráig, *estefelé sötétségben kell ülnünk* tétlenül, gyertyát nem kapni - petróleum nincsen! Vannak napok, amelyek már reggeli 6 előtt elzárják az áramot esti 8-10 óráig. Szerencsére elég enyhe az időjárás, mert kevés a fűtőanyag. Hát nem éppen kellemes itt az élet, de bele kell törődni - sokaknak annyival rosszabbul megy, mint minékünk. Nagy öröömre Alex átjöhett Ausztriából néhány napra. Az új Georgie² ménage-t is meglátogatta Jettingenben, ahol mint már megírtam, Georgie egy játékgárban dolgozik. Alexék pedig Brazíliába készülnek, ahol egy állás körülbelül biztosítva van Alexnek. Georgie még nem utazhat külföldre, minthogy még nem lett „entnazifiziert”.³ Ezek a dolgok oly lassan mennek! Én örülök, ha fiaim minél előbb kikerülnének ebből a „börtönből”, bármennyire fájna is